

Nr 358.

Av herr **Åkerlund**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 128, med förslag till vattenlag m. m.*

Ehuru man icke med fog lär kunna beskylla ägarne till de kraftstationer för vattendrift, vilka hittills kommit till stånd i vårt land, att hava sökt obehörigt uppskörta den allmänhet, som av dem ställt sig i beroende, har likväl det geschäft, som bedrivits och säkerligen ännu på sina håll bedrivs även med landets vattenfall, mångenstädes väckt rättmätig harm, eftersom man med all rätt hållit före, det sådana nationalrikiedomar borde komma landets befolkning och näringar till godo, snikna mellanhänder förutan. Men vad som i än högre grad uppväckt bekymmer för den svenska vattenkraftens bevarande åt våra näringar och våra hem till möjligast billiga pris, är en ingalunda oberättigad fruktan, att även denna landets tillgång skall komma i händerna på det moderna trustväldet, i vilket fall med visshet kan förutsättas, att landets befolkning skall få sitta illa emellan för sina ständigt ökade behov av elektrisk energi till drivkraft, värme och ljus.

Att åtgärder till förekommande av ett sådant tillstånd äro väl behöfliga, torde vara ostridigt. Dock kan jag icke sluta mig till dem, vilka åt staten och jämväl åt kommuner vilja inrymma allmän rätt att förvärva vattenkraft genom expropriation, ty ett sådant steg skulle förvisso bliva ödesdigert såsom i hög grad hinderligt för vattenkraftens tillgodogörande. Att expropriationsrätt till vattenfall i någon mån inrymdes åt staten, då t. ex. värdefulla sådana i spekulationssyften få ligga »för fädot» under längre tider, må vara riktigt; men varför kommuner, av vilka åtskilliga visat sig allt annat än humana åtminstone i fråga om energileveranser utom deras egna områden, skulle tillerkännas undantagsförmåner i detta avseende, mäktar jag ej fatta; ty om allmänheten utsättes för ockrande konsortier eller för ockrande kommuner, synes mig komma på ett ut.

Det torde för övrigt vara ganska likgiltigt, vilka som äga landets vattenfall, blott de så vitt möjligt äro i svenska händer och utan onödig tidsutdräkt komma till nyttig användning samt landets befolkning erhåller visshet om att ej bliva oskäligt betungad för erforderlig elektrisk energi. Lyckligtvis lär staten, utan att behöva använda ovan antydda kraftåtgärder, äga medel i sin hand att hålla osund spekulation i landets vattenkrafter i tygeln genom att besluta, det rätt att överbygga kungsådra eller frandraga kraftledningar över annans mark ej meddelas, med mindre Kungl. Maj:t därvid förbehålles rätt att pröva och för vissa år i sänder fastställa de pris, mot vilka ägare av kraftstationer för vattendrift må äga tillhandahålla allmänheten elektrisk energi.

Lika litet som den synnerligen välbetänkta åtgärden att förbehålla Kungl. Maj:t rätt att utöva kontroll över de enskilda järnvägarnas drift och taxor i någon mån förmått hämma järnvägsbyggandet i landet, lika litet skall en human och rättvis kontroll över användandet av i enskild ägo varande vattenfall verka hämmande på deras bebyggande och tillgodogörande.

Skulle därför i tid effektiv kontroll komma till stånd däröver, att de vattenkraftstationer i landet, vilka tillhandahålla elektrisk energi åt allmänheten mot avgift, sköttes på ett för denna allmänhet betryggande sätt, samt däröver, att avgifterna för såld kraft bestämdes med hänsyn till vattenfallens och kraftstationernas *verkliga* värden, kostnaderna för deras drift och underhåll samt de kapital, som i dem *verkligen* behövt nedläggas och med fästat avseende jämväl vid den risk, verkens ägare äro underkastade, vågar jag tro, det den tvivelsutan berättigade oro för vår vattenkrafts framtid, som alltmera kommer till synes, bleve obefogad, samt att någon expropriationsrätt för staten ej behöfde ifrågasättas, utom i undantagsfall, och för kommuner alls icke skulle hava något som helst fog för sig, utan att den privata verksamheten på detta område ostörd kunde fortgå till båtnad för land och folk.

På grund av vad jag här ovan anfört får jag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vattenlag vördsamt hemställa, att riksdagen ville besluta,

att ägare eller innehavare av vattenfall, vilka hava för avsikt att utnyttja dem för anläggning av kraftstationer, helt eller delvis avsedda att tillhandahålla allmänheten elektrisk energi mot avgift, och vilka för sina anläggningar erfordra tillstånd från det

allmänna att överbygga kungsådra samt draga ledningar över andras områden, äläggas att icke upptaga avgifter för energileveranser annat än i överensstämmelse med av Konungen för 10 år åt gången därför fastställda taxor samt att ställa sig till efterrättelse de bestämmelser i övrigt, som kunna bliva utfärdade för kraftstationernas skötsel på för energiförbrukarne betryggande sätt.

Stockholm den 6 april 1918.

E. Åkerlund.
